

CHAPTER

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR THE FINANCIAL STABILITY OF ENTERPRISES IN CONDITIONS OF MILITARY RISKS

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-670-6-3>

Lidiia Bezkorovaina

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Accounting
and Business Consulting
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*

Summary

This research addresses the critical problem of maintaining enterprise financial stability under the extreme uncertainty and destructive impacts of military risks. The study highlights the systemic failure of traditional accounting and analytical models when faced with «structural breaks» caused by war, such as asset destruction, logistical collapses, and loss of resource control. To address these challenges, the research develops a modernized conceptual framework for an integrated accounting and analytical system based on the principles of proactivity and resilience. Key results include the justification of «preventive accounting» mechanisms, such as the use of professional judgment for asset impairment testing and the formation of specific reserves for war-related losses. Furthermore, the study introduces a methodological toolkit for financial stress testing and scenario modeling, moving beyond retrospective data toward predictive management. The research proposes a specialized system of resilience-based Key Performance Indicators, including capital mobility and autonomous functioning time, to diagnose a firm's viability in real-time. Finally, the study emphasizes that transparent accounting disclosure regarding damages and recovery potential is essential for securing international investment and insurance compensation.

Вступ

Сучасний стан глобальної та національної економіки, позначений безпрецедентною турбулентністю та тектонічними зсувами у геополітичному просторі, перетворив умови повномасштабної війни для вітчизняних суб'єктів господарювання на екзистенційну загрозу. У таких обставинах класична категорія фінансової стійкості втрачає ознаки статичного балансу і трансформується у стратегічну здатність системи до виживання та адаптації під впливом руйнівних зовнішніх шоків.

Необхідність перегляду існуючих інформаційних парадигм диктується критичною невідповідністю традиційних методів бухгалтерського обліку та фінансового аналізу викликам воєнного часу. Ретроспективність звітної інформації та лінійність прогнозних моделей, що формувалися в епоху відносної макроекономічної стабільності, виявляються методично обмеженими у ситуаціях «структурного зламу». Коли досвід минулих періодів перестає бути надійним орієнтиром, виникає об'єктивна потреба у створенні принципово нової архітектури інформаційного супроводу, яка здатна функціонувати як випереджальний інтелектуальний контур, забезпечуючи менеджмент релевантними даними в умовах інформаційного вакууму та високої ентропії.

Специфіка воєнного стану, що включає загрози фізичного знищення активів, деформацію логістичних систем та втрату контролю над ресурсами, вимагає миттєвого реагування на рівні облікових механізмів. Питання реалістичності оцінки майнового стану та обґрунтованості принципу безперервності діяльності стають фундаментом не лише для збереження внутрішнього капіталу, а й для формування довіри з боку зовнішніх стейкхолдерів. У сучасних реаліях фінансова прозорість та методична точність у відображенні збитків і потенціалу відновлення виступають ключовою передумовою для залучення міжнародної підтримки, страхових компенсацій та інвестицій, необхідних для майбутньої рекуперації економічного потенціалу.

Ефективність управління в стані кризи безпосередньо залежить від здатності аналітичних інструментів ідентифікувати «точки розриву» стійкості ще до моменту настання катастрофічних наслідків. Перехід від констатації фактів до динамічного моделювання імовірних станів дозволяє сформувавши надійний навігаційний інструментарій, здатний підтримати життєздатність бізнесу за умов найвищого ступеня ризику. Таким чином, науковий пошук у напрямі вдосконалення обліково-аналітичного інструментарію є життєво необхідною відповіддю на запити сучасності, що дозволяє закласти підвалини для економічної безпеки підприємств та їхнього успішного функціонування у пост-воєнному майбутньому.

1. Теоретико-методичні засади формування обліково-аналітичної системи в умовах воєнної невизначеності

Фінансова стійкість підприємства посідає центральне місце в системі оцінювання його фінансового стану та здатності функціонувати в умовах підвищеної економічної невизначеності. У науковій літературі вона розглядається як інтегральна характеристика, що відображає можливість суб'єкта господарювання зберігати платоспроможність, підтримувати оптимальну структуру капіталу та забезпечувати безперервність

діяльності у довгостроковій перспективі. Слід зауважити, що теоретичний базис дослідження стійкості потребує врахування не лише внутрішніх чинників самоорганізації капіталу, а й іманентної здатності системи до самовідновлення після критичних деформацій.

У сучасних умовах, що характеризуються станом воєнної невизначеності, категорія фінансової стійкості трансформується з показника статичної рівноваги у показник динамічної адаптивності. Воєнна невизначеність, на відміну від звичайної ринкової циклічності, характеризується непередбачуваністю фізичного знищення активів, розривом логістичних ланцюгів та різкою зміною інституційного середовища. За таких обставин традиційні методи екстраполяції минулих результатів на майбутні періоди втрачають релевантність, що зумовлює необхідність впровадження методів сценарного моделювання та стрес-тестування в межах обліково-аналітичного забезпечення.

Теоретичні підходи до трактування фінансової стійкості ґрунтуються на взаємозв'язку фінансових ресурсів, джерел їх формування та напрямів використання. У межах класичного підходу фінансова стійкість ототожнюється зі станом фінансових ресурсів, за якого підприємство здатне своєчасно виконувати зобов'язання та зберігати незалежність від надмірної залежності від позикового капіталу. У праці Поддєрьогіна А. М. зазначено, що фінансова стійкість слугує своєрідним гарантом економічної відповідальності за своєчасне виконання фінансових зобов'язань і забезпечує стабільну платоспроможність за рахунок достатньої частки власних коштів у складі джерел фінансування [1, с. 394]. Такий підхід акцентує увагу на структурі капіталу та ролі власних фінансових ресурсів у забезпеченні стабільності діяльності.

Розвиток концепції фінансової стійкості зумовив її розгляд через призму фінансової рівноваги, що передбачає збалансованість активів і пасивів, узгодженість грошових потоків та достатній рівень ліквідності. У цьому контексті фінансова стійкість трактується як здатність підприємства підтримувати стабільний фінансовий стан у процесі відтворення, не допускаючи критичних диспропорцій у структурі майна та зобов'язань. Такого підходу дотримуються Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М. та Невмержицька Н. Ю. [2]. Цей підхід дозволяє поєднати короткострокову платоспроможність із довгостроковою стабільністю розвитку. Водночас, в умовах воєнного стану категорія рівноваги зміщується у площину «живучості» підприємства, де критичне значення має не лише наявність ресурсів, а й швидкість їх конвертації у ліквідні активи для покриття непередбачуваних витрат.

Важливим аспектом фінансової стійкості є її динамічний характер. Вона формується під впливом результатів господарської діяльності, ефективності управління фінансовими ресурсами та здатності підприємства генерувати позитивні грошові потоки. У цьому вимірі фінансова стійкість не є статичною величиною, а постійно змінюється залежно від внутрішніх управлінських рішень і зовнішніх умов функціонування. Так, Кононенко Л. В. зазначає, що підприємства зі стійкою фінансовою базою мають ширші можливості для маневрування фінансовими ресурсами, реструктуризації зобов'язань та підтримання операційної діяльності в кризових умовах [3]. Саме тому її забезпечення потребує системного підходу, що поєднує бухгалтерський облік, фінансовий аналіз і стратегічне управління.

Окреме місце в дослідженні фінансової стійкості посідає принцип безперервності діяльності, на якому наголошує Назарова І. В. [4]. Стійкий фінансовий стан створює передумови для визнання здатності підприємства продовжувати свою діяльність у прогнозованому майбутньому без загрози ліквідації або суттєвого скорочення операцій. В умовах підвищених ризиків, зокрема воєнних, оцінка фінансової стійкості стає ключовим елементом обґрунтування управлінських рішень, формування облікових оцінок і розкриття інформації у фінансовій звітності.

У табл. 1 представлено узагальнення підходів до трактування фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 1

**Компаративний аналіз підходів
до визначення сутності фінансової стійкості**

Науковий підхід	Ключовий акцент	Основні характеристики та індикатори
Ресурсний (А.М. Поддєрьогін)	Структура капіталу	Фінансова незалежність, переважання власного капіталу, коефіцієнт автономії
Рівноважний (М.Д. Білик та ін.)	Фінансова рівновага	Баланс активів і пасивів, платоспроможність, синхронізація грошових потоків
Адаптивний (Л.В. Кононенко)	Адаптація до ризиків	Маневреність ресурсів, антикризова стійкість, швидкість реагування на шоки
Інституційний (І.В. Назарова)	Безперервність діяльності	Стабільність операційного циклу, обґрунтованість облікових оцінок
Інтегральний (авторське бачення)	Обліково-аналітична система	Інтегрована здатність зберігати життєздатність через трансформацію обліку та аналізу

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 3]

Систематизація підходів дозволяє зробити висновок, що фінансова стійкість не зводиться лише до показників ліквідності або платоспроможності. Вона формується під впливом структури капіталу, результатів господарської діяльності, якості управління фінансовими ресурсами та здатності підприємства протистояти зовнішнім загрозам.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства у монографічному вимірі доцільно розглядати як комплексну, динамічну категорію, що характеризує здатність суб'єкта господарювання забезпечувати платоспроможність, підтримувати економічно обґрунтовану структуру капіталу та зберігати безперервність діяльності шляхом ефективного управління фінансовими ресурсами в умовах підвищеної невизначеності та ризиків. Саме така інтерпретація створює теоретичну основу для подальшого дослідження обліково-аналітичного забезпечення фінансової стійкості підприємств.

У сучасних умовах економічної нестабільності, зумовленої макроекономічними шоками, воєнними ризиками та високою волатильністю ринків, обліково-аналітична система підприємства (ОАС) зазнає глибоких структурних і змістовних змін. Традиційна модель бухгалтерського обліку, орієнтована переважно на ретроспективну фіксацію господарських операцій та формування регламентованої фінансової звітності, поступово трансформується в інтегровану інформаційно-аналітичну систему. Її ключовим завданням стає не лише відображення фінансових результатів, а й формування релевантної аналітичної бази для оцінки фінансової стійкості, прогнозування ризиків та підтримки управлінських рішень в антикризовому контексті.

Така трансформація зумовлює перехід від констатуючої функції обліку до предиктивної, де облікові дані стають фундаментом для побудови імовірнісних моделей розвитку подій. В умовах воєнної невизначеності ОАС має забезпечувати конвергенцію фінансового, управлінського та стратегічного обліку, створюючи єдиний інформаційний контур для моніторингу критичних точок ризику. Це передбачає впровадження інструментів динамічного оцінювання активів, які дозволяють коригувати їх вартість не лише за календарним графіком, а й у реальному часі відповідно до безпекової ситуації та логістичних змін. Зазначена трансформація вимагає перегляду архітектури системи, що відображено на рис. 1.

Наведена схема демонструє, що ОАС в умовах воєнної невизначеності стає дворівневою: перший рівень забезпечує операційну стабільність через моніторинг ресурсів, а другий – стратегічну стійкість через аналіз сценаріїв розвитку подій.

Така трансформація обумовлена зростанням інформаційних потреб управлінського персоналу та зовнішніх користувачів, які в умовах

невизначеності потребують не лише стандартних фінансових показників, а й глибокого розуміння внутрішніх і зовнішніх загроз, здатності підприємства адаптуватися до змін та зберігати життєздатність у перспективі. Більше того, інформаційний контур системи має включати нефінансові індикатори, такі як рівень безпеки персоналу, цілісність інфраструктури та стабільність ІТ-систем, що є критичним для воєнного часу.

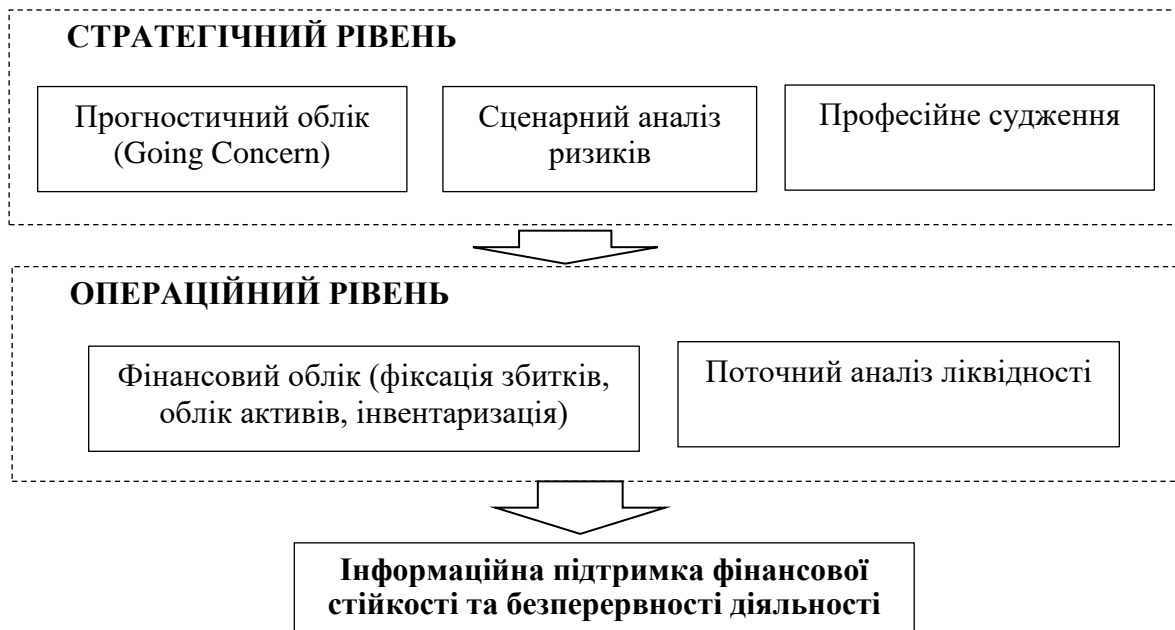

Рис. 1. Архітектура обліково-аналітичної системи (ОАС) в умовах воєнної невизначеності

Джерело: розроблено автором

Центральним елементом трансформації обліково-аналітичної системи є переосмислення принципу безперервності діяльності. В умовах стабільного економічного середовища його застосування часто має формальний характер, однак за наявності кризових чинників воно потребує поглибленого професійного аналізу. Обліково-аналітична система повинна забезпечувати ідентифікацію ознак, що можуть поставити під сумнів здатність підприємства продовжувати діяльність, зокрема дефіциту ліквідності, надмірного боргового навантаження, зниження попиту або втрати ключових ринків збуту.

У цьому контексті облік набуває прогностичної функції, оскільки формування облікових даних має ґрунтуватися на оцінці майбутніх грошових потоків, сценарному аналізі та моделюванні можливих варіантів розвитку подій. Це підвищує роль аналітичних процедур і зумовлює тісний зв'язок бухгалтерського обліку з фінансовим аналізом

та стратегічним плануванням. Синергія цих функцій дозволяє створити систему раннього попередження про втрату фінансової стійкості, що базується на відхиленнях фактичних показників від прогнозних значень у реальному часі.

В умовах підвищених ризиків особливої актуальності набуває оцінка їх суттєвості для фінансової звітності. Обліково-аналітична система повинна не лише фіксувати наслідки реалізації ризиків, а й забезпечувати їх системну ідентифікацію та кількісну оцінку. Це стосується насамперед ризиків знецінення активів, неповернення дебіторської заборгованості, зростання зобов'язань та втрати контролю над окремими ресурсами. Важливим методичним доповненням тут є розробка регламентів інвентаризації активів у зонах бойових дій та методик оцінки збитків від форс-мажорних обставин, що безпосередньо впливає на достовірність балансових показників.

Зазначені умови обумовлюють необхідність перегляду облікових оцінок, які в кризових ситуаціях стають більш варіативними та залежать від професійного судження бухгалтера. Особливої уваги потребують оцінка справедливої вартості, формування резервів і забезпечень, а також визнання умовних зобов'язань. У результаті облік переходить від механічного застосування нормативних правил до аналітично обґрунтованого процесу, орієнтованого на реальний економічний зміст операцій. Саме професійне судження стає ланкою, що поєднує нормативні вимоги Н(П)СБО/МСФЗ із суворими реаліями воєнного часу, забезпечуючи доречність фінансової інформації.

Трансформація ролі ОАС неминуче призводить до розширення вимог щодо розкриття інформації у фінансовій звітності. В умовах нестабільності користувачі фінансової інформації очікують отримання детальних пояснень щодо ключових припущень, застосованих облікових оцінок, характеру та рівня ризиків, а також управлінських заходів, спрямованих на їх мінімізацію.

Аналітична складова приміток до фінансової звітності набуває самостійного значення, оскільки саме вона забезпечує прозорість фінансового стану підприємства та дозволяє оцінити ступінь обґрунтованості застосованих управлінських рішень. Таким чином, фінансова звітність перестає бути виключно інструментом звітування і перетворюється на засіб комунікації між підприємством та зацікавленими сторонами.

Важливим напрямом розвитку ОАС є адаптація облікової політики підприємства до умов нестабільності та підвищеної волатильності економічних показників. Методичні підходи до її перегляду мають передбачати гнучкість у виборі методів оцінки, узгодження облікових процедур із цілями антикризового управління та посилення ролі

професійного судження. Доцільно розширити облікову політику розділами про порядок тестування активів на знецінення в умовах війни та алгоритми розрахунку очікуваних кредитних збитків за спрощеними моделями, адаптованими до дефіциту статистичних даних.

Облікова політика в таких умовах повинна виконувати не лише регламентуючу, а й аналітичну функцію, забезпечуючи відповідність між обліковими даними та реальними економічними процесами. Це сприяє підвищенню якості фінансової інформації та її корисності для прийняття управлінських рішень.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що в умовах нестабільності ОАС трансформується з інструмента пасивного відображення минулих подій на активний елемент системи антикризового управління. Вона забезпечує інформаційну підтримку оцінки фінансової стійкості, прогнозування ризиків і формування стратегічних управлінських рішень. Така трансформація підвищує значущість бухгалтерського обліку в системі управління підприємством і визначає його ключову роль у забезпеченні безперервності діяльності та адаптації до кризових викликів. Результатом такої еволюції стає формування стійкого інформаційного фундаменту, здатного підтримувати життєздатність бізнесу за будь-якого рівня ентропії зовнішнього середовища.

2. Інструменти бухгалтерського обліку у забезпеченні фінансової стійкості підприємства

У системі обліково-аналітичного забезпечення фінансової стійкості підприємства особливе місце посідають облікові механізми, спрямовані на своєчасне врахування потенційних втрат і фінансових ризиків. Їх застосування дозволяє не лише підвищити достовірність фінансової звітності, а й сформувати внутрішні фінансові буфери, здатні пом'якшити негативний вплив кризових чинників на результати діяльності та платоспроможність підприємства. Наукова новизна такого підходу полягає у визначенні обліку як превентивного інструменту ризик-менеджменту, де кожна облікова оцінка слугує сигналом про зміну рівня стійкості суб'єкта господарювання.

Одним із ключових таких механізмів є формування резервів під очікувані втрати. В умовах воєнних ризиків значно зростає невизначеність щодо майбутніх економічних вигід від використання активів, стабільності грошових потоків та виконання договірних зобов'язань контрагентами. Створення резервів дозволяє заздалегідь відобразити у фінансових результатах потенційні негативні наслідки реалізації ризиків, зменшуючи ймовірність різких коливань показників прибутковості в майбутніх періодах. З позиції фінансової стійкості це

сприяє більш об'єктивній оцінці власного капіталу та запобігає його завищенню за рахунок нереалізованих або сумнівних економічних вигід.

Методичний інструментарій формування таких резервів в умовах воєнного стану має базуватися на положеннях МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [5], який вимагає переходу від моделі понесених збитків до моделі очікуваних кредитних збитків (ECL). Це передбачає не лише аналіз минулих подій, а й прогностичні оцінки макроекономічних умов. Для забезпечення фінансової стійкості підприємство має розробляти власні матриці втрат, адаптовані до поточної платоспроможності дебіторів, що перебувають у зонах бойових дій або на тимчасово окупованих територіях.

Важливим елементом системи антикризового обліку є також формування забезпечень майбутніх витрат і платежів. У нестабільному середовищі підприємства часто стикаються з необхідністю здійснення додаткових витрат, пов'язаних із відновленням активів, виконанням гарантійних зобов'язань, реструктуризацією діяльності або виконанням соціальних зобов'язань перед персоналом. Визнання таких забезпечень у бухгалтерському обліку дозволяє рівномірно розподіляти фінансове навантаження між звітними періодами та підвищує прогнозованість фінансових результатів. З точки зору фінансової стійкості це сприяє збереженню ліквідності та запобігає виникненню раптових дефіцитів грошових коштів.

Слід підкреслити, що формування забезпечень згідно з МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [6] є інструментом захисту капіталу від необґрунтованого вилучення у вигляді дивідендів чи податкових платежів. В умовах воєнної невизначеності особливу роль відіграють забезпечення на реструктуризацію та екологічні зобов'язання, спричинені воєнними руйнуваннями. Це дозволяє акумулювати інформацію про реальний обсяг майбутнього відтоку ресурсів, забезпечуючи «інформаційну прозорість» дефіциту ліквідності.

Особливої актуальності в умовах воєнних ризиків набуває формування резервів сумнівних боргів. Порушення логістичних ланцюгів, втрата платоспроможності контрагентів, тимчасова окупація окремих територій або зупинка діяльності партнерів істотно підвищують ймовірність неповернення дебіторської заборгованості. Обґрунтоване створення таких резервів дозволяє своєчасно скоригувати балансову вартість фінансових активів та уникнути завищення оборотних активів і показників ліквідності. Крім того, аналітична робота з оцінки якості дебіторської заборгованості сприяє вдосконаленню кредитної політики підприємства та зниженню концентрації ризиків у майбутньому.

У науковому дискурсі важливо розмежовувати статичну та динамічну оцінку резервів. Статична оцінка фіксує стан на дату балансу, тоді як

динамічна аналітика дозволяє моделювати вплив зміни дисконтних ставок або імовірності дефолту контрагента на фінансову стійкість підприємства у майбутньому періоді.

Не менш важливим механізмом підтримання фінансової стійкості є своєчасне визнання знецінення активів. В умовах воєнних дій зростає ймовірність фізичного пошкодження основних засобів, втрати контролю над активами, скорочення строків їх корисного використання або зниження очікуваних економічних вигід від їх експлуатації. Проведення тестів на знецінення та коригування балансової вартості активів дозволяє привести облікові показники у відповідність до реального економічного стану підприємства. Хоча такі коригування можуть негативно впливати на фінансовий результат поточного періоду, у стратегічному вимірі вони сприяють підвищенню прозорості звітності та формуванню більш стійкої фінансової бази.

Процедура знецінення за МСБО 36 «Зменшення корисності активів» [7] стає інструментом очищення балансу від «мертвих» активів, які не здатні генерувати грошові потоки. Це критично важливо для інвесторів та кредиторів, оскільки завищена вартість неліквідних активів створює ілюзію фінансової міцності, що в умовах війни може призвести до раптового банкрутства.

В умовах воєнних ризиків і тривалої економічної нестабільності бухгалтерський облік набуває особливої ролі у фіксації, оцінці та аналітичному осмисленні втрат, пов'язаних із руйнуванням майнового потенціалу підприємств, а також у відображенні джерел їх часткової або повної компенсації. Відображення втрат від знищення чи пошкодження майна потребує комплексного підходу, що поєднує інвентаризаційні процедури, оцінку ступеня втрати корисності активів та документальне підтвердження обставин їх вибуття або знецінення. У таких умовах важливим є своєчасне списання безповоротно втрачених активів або коригування їх балансової вартості з урахуванням фактичного стану та можливості подальшого використання, що забезпечує достовірність звітності та реалістичність показників фінансового стану.

Методику обліку втрат доцільно структурувати за рівнями впливу на капітал (рис. 2).

Це дозволяє не лише констатувати факт втрати активу, а й оцінити його вплив на адаптаційні можливості підприємства.

Окреме місце посідає облік страхових відшкодувань, державної підтримки та міжнародної допомоги, які стають важливими джерелами відновлення фінансового потенціалу підприємств. В умовах воєнної економіки ці надходження виконують роль зовнішніх стабілізаторів, що дозволяють компенсувати дефіцит власних оборотних коштів та інвестиційних ресурсів. Проте складність їх облікового відображення

полягає у високому рівні невизначеності щодо термінів та обсягів реальних виплат.

Рис. 2. Логіко-структурна схема облікового відображення втрат майнового потенціалу та механізмів їх відновлення

Джерело: розроблено автором

Бухгалтерський облік у цьому аспекті повинен забезпечувати чітке розмежування доходів, пов'язаних із компенсацією понесених втрат, та коштів, отриманих для фінансування майбутніх витрат. Відповідно до положень МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» [8], державна допомога не повинна визнаватися доти, доки не з'явиться обґрунтована впевненість у тому, що підприємство виконає умови, пов'язані з її наданням, і сама допомога

буде отримана. Такий консервативний підхід запобігає штучному роздуванню показників прибутковості та забезпечує реалістичність оцінки фінансової міцності.

Визнання таких надходжень має ґрунтуватися на принципі нарахування та відповідності доходів і витрат, що дозволяє уникнути перекручення фінансових результатів. Зокрема, якщо допомога спрямована на придбання необоротних активів, дохід має визнаватися систематично протягом строку корисного використання таких активів, що корелює з темпами їх амортизації. Це дозволяє утримувати баланс між капіталізацією ресурсів та їх поступовим списанням на фінансовий результат, забезпечуючи стабільну динаміку чистого прибутку.

Крім того, аналітичний облік державної та міжнародної допомоги сприяє підвищенню прозорості використання коштів і забезпечує інформаційну основу для контролю за їх цільовим спрямуванням. У межах ОАС доцільно запровадити багаторівневу аналітику за джерелами походження допомоги (бюджетні кошти, гранти фондів, прямі страхові виплати) та за напрямками цільового використання (відновлення зруйнованих цехів, закупівля сировини, соціальні виплати працівникам). Це створює базу для підготовки спеціалізованих звітів перед донорами та інвесторами, що є критичним для збереження репутаційного капіталу в умовах кризи.

Важливо також запровадити субрахунки для обліку очікуваних компенсацій (репарацій), хоча їх визнання як активу згідно з міжнародними стандартами є обмеженим до моменту отримання гарантій. З позиції МСБО 37 [6], майбутні репарації зазвичай класифікуються як умовні активи. Вони не визнаються у балансі, оскільки це може призвести до визнання доходу, який ніколи не буде отриманий. Однак, з огляду на стратегічну перспективу відновлення, авторське бачення передбачає використання позабалансового обліку для накопичення інформації про оціночну вартість претензій до країни-агресора.

Аналітичне розкриття такої інформації у примітках до звітності є критичним фактором підтримки інвестиційної привабливості підприємства. Детальний опис у примітках процедур подання позовів, оцінки збитків міжнародними експертами та очікуваних механізмів відшкодування дозволяє стейкхолдерам оцінити потенціал відновлення вартості підприємства у пост-воєнний період. Це трансформує облікову систему з інструмента фіксації поточного (часто кризового) стану в інструмент презентації майбутнього фінансового відродження, що безпосередньо впливає на ринкову оцінку бізнесу та його здатність залучати капітал навіть у надскладних умовах.

Важливим напрямом підтримання фінансової стійкості в кризових умовах є управління витратами, що реалізується через удосконалення системи калькулювання собівартості продукції, робіт і послуг. Зростання цін на ресурси, порушення ланцюгів постачання та зниження обсягів виробництва зумовлюють необхідність більш точного розподілу витрат між об'єктами калькулювання та перегляду підходів до формування собівартості. Використання гнучких методів калькулювання, деталізація витрат за центрами відповідальності та посилення аналітичної складової обліку дозволяють ідентифікувати неефективні витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо їх оптимізації. У науковому дискурсі такий підхід розглядається як перехід до стратегічного управління витратами (Strategic Cost Management), де облік стає не просто засобом калькулювання, а інструментом виявлення «вузьких місць» у ланцюгу створення вартості.

У контексті воєнної економіки традиційний метод калькулювання повних витрат (Absorption Costing) доцільно доповнювати методом Direct Costing або Target Costing. Це дозволяє виокремити постійні витрати, що виникають через прості (непродуктивні витрати), та не включати їх до собівартості реалізації, а відносити безпосередньо на фінансовий результат періоду. Такий підхід забезпечує конкурентоспроможність цін на продукцію навіть при низькому завантаженні потужностей. Застосування методу Direct Costing дає змогу розраховувати маржинальний дохід, що є критично важливим для оцінки точки беззбитковості в умовах різкого скорочення попиту. Водночас Target Costing дозволяє підприємству проектувати собівартість, виходячи з ринкової ціни, яку здатен сплатити споживач у кризових умовах, що запобігає вимиванню оборотних коштів через виробництво нерентабельної продукції.

Для візуалізації вибору методу калькулювання в умовах воєнної економіки доцільно використовувати матрицю адаптивності витрат (рис. 3).

Крім того, посилення аналітичності обліку витрат вимагає впровадження системи Activity-Based Costing (ABC), яка дозволяє більш точно розподіляти накладні витрати, що суттєво зростають в умовах війни через витрати на безпеку, логістичне маневрування та автономне енергозабезпечення. Точна ідентифікація драйверів таких витрат дозволяє уникнути викривлення собівартості та прийняти рішення про доцільність аутсорсингу окремих бізнес-процесів.

Адаптація облікової політики в умовах нестабільності є логічним продовженням зазначених процесів. Перегляд строків корисного використання активів дає змогу врахувати зміну інтенсивності їх

експлуатації або скорочення економічного ресурсу внаслідок пошкоджень чи обмежень у використанні.

Високе ↑ Низьке	У – завантаження виробничих потужностей	Метод: Target Costing + Direct Costing Обґрунтування: Жорсткий контроль витрат через обмежену платоспроможність клієнтів. Оптимізація собівартості під задану ринком ціну.	Метод: Absorption Costing (Класичний метод) Обґрунтування: Повне покриття витрат. Стабільне формування фінансових результатів для підтримки довгострокової стійкості.	X – ступінь стабільності ринку та попиту
	Метод: Direct Costing Обґрунтування: Виокремлення витрат на простої. Ціноутворення на основі маржинального доходу для утримання частки ринку.	Метод: Гібридна модель (Аналіз відхилень) Обґрунтування: Пошук неефективних витрат (ABC-costing). Модернізація процесів під майбутнє зростання.		
		Критична нестабільність	Відносна стабільність	

Рис. 3. Матриця вибору методів калькулювання залежно від рівня завантаження виробничих потужностей та стабільності ринку

Джерело: розроблено автором

Науково обґрунтована зміна облікових оцінок щодо термінів служби активів дозволяє уникнути штучного завищення амортизаційних відрахувань на об'єкти, що тимчасово не використовуються через воєнні дії, або, навпаки, прискорити списання вартості обладнання, що працює з надмірним навантаженням.

Зміна методів амортизації може бути обґрунтована необхідністю більш рівномірного або, навпаки, прискореного перенесення вартості активів на витрати, що відповідає реальним умовам їх використання. Зокрема, перехід на виробничий метод амортизації в умовах нестабільного випуску продукції дозволяє перевести амортизаційні відрахування з розряду постійних у змінні витрати, що прямо сприяє збереженню фінансової стійкості через зниження операційного важеля (operating leverage).

Аналогічно перегляд підходів до оцінки запасів і фінансових інструментів дозволяє врахувати коливання ринкових цін, ризики знецінення та обмежену ліквідність окремих активів. У період гіперінфляційних процесів чи різкої девальвації валюти, вибір методу оцінки вибуття запасів (наприклад, перехід від FIFO до методу

середньозваженої вартості) може суттєво вплинути на величину оподаткованого прибутку та реальний стан грошових потоків. Таким чином, облікова політика трансформується з формального регламенту у гнучкий механізм адаптації до ентропії зовнішнього середовища, забезпечуючи адекватність відображення майнового стану підприємства та його здатності до самовідновлення.

Підсумовуючи, інструментарій бухгалтерського обліку у забезпеченні фінансової стійкості трансформується у складну багаторівневу систему. Вона базується на поєднанні жорстких нормативних вимог щодо фіксації збитків та гнучких аналітичних інструментів прогнозування. Саме інтегроване використання резервів, забезпечень, тестів на знецінення та адаптивних методів калькулювання дозволяє створити «фінансову подушку безпеки», необхідну для збереження безперервності діяльності в умовах воєнної ентропії.

3. Методичний інструментарій аналізу та прогнозування фінансової стійкості в умовах воєнних ризиків

В умовах стабільної економіки фінансовий аналіз традиційно базувався на вивченні динаміки показників минулих періодів. Однак воєнна невизначеність створює ситуацію «структурного зламу», коли досвід минулого року не може бути використаний для планування наступного місяця. Наукова новизна сучасних підходів полягає у впровадженні предиктивної аналітики, яка орієнтована на виявлення потенційних загроз ще до їх фактичного відображення в облікових регістрах. Така парадигма вимагає від аналітика відмови від констатації фактів на користь проактивного моделювання імовірних станів системи.

Центральним методом такої діагностики стає корпоративне стрес-тестування. Його мета – визначити, наскільки суттєвим є «запас міцності» капіталу підприємства при реалізації найгірших сценаріїв. На відміну від стандартного аналізу ризиків, стрес-тестування в умовах війни фокусується на «екстремальних, але імовірних» подіях. Сучасні дослідження, зокрема Lozano-Reina, Sánchez-Marín [9], наголошують, що в умовах глобальних шоків аналіз має фокусуватися на «точках розриву» ліквідності. На відміну від стандартного аналізу ризиків, стрес-тестування в умовах війни оцінює «екстремальні, але імовірні» події, що корелює з оновленими рекомендаціями Базельського комітету [10] щодо операційної стійкості.

Методика стрес-тестування в межах ОАС повинна включати аналіз «ефекту доміно», коли руйнування одного елемента інфраструктури (наприклад, енергопідстанції) призводить до зупинки всього ланцюга створення вартості. Це вимагає перегляду розрахунку показника EBITDA

та чистого грошового потоку через призму «воєнного дисконтування» потенційних доходів.

Оскільки воєнна ситуація характеризується високим рівнем ентропії, аналітичне забезпечення має базуватися на багатоваріантності. Сценарний підхід дозволяє менеджменту діяти за заздалегідь підготовленим алгоритмом. У межах монографічного дослідження доцільно виокремити три типи сценарних карт (табл. 2), спираючись на методику динамічних спроможностей, яку активно розвиває Teece D.J. [11].

Таблиця 2

Характеристика аналітичних сценаріїв розвитку підприємства в умовах війни

Тип сценарію	Ключові припущення (тригери)	Вплив на ОАС	Пріоритет управління
Песимістичний (Survival)	Ескалація бойових дій, втрата активів, руйнування енергомереж	Переоцінка активів до ліквідаційної вартості, списання втрат	Збереження критичного персоналу та готівкових коштів
Реалістичний (Adaptation)	Затяжний конфлікт низької інтенсивності, стабільні логістичні коридори	Моделювання нових ланцюгів постачання, аналіз витрат на релокацію	Пошук нових ринків збуту та оптимізація операційних витрат
Оптимістичний (Recovery)	Деокупація територій, залучення грантів, відновлення попиту	Облік інвестицій у відбудову, оцінка репараційних позовів	Масштабування діяльності, інноваційний розвиток

Джерело: складено автором на основі [11]

Сучасна парадигма ОАС вимагає переходу до створення динамічної моделі підприємства – «цифрового двійника» фінансового стану. В умовах воєнних ризиків це означає інтеграцію зовнішньої розвідувальної інформації (дані про руйнування інфраструктури, логістичні блокади, зміни в енергопостачанні) безпосередньо в контур бухгалтерського моніторингу. Наукова новизна такого підходу полягає у зміні об'єкта аналізу: ми оцінюємо не лише фактичну наявність активів на балансі, а швидкість їхньої трансформації або релокації. Це вимагає розробки карти стратегічних розривів, яка візуалізує критичні точки, де воєнний ризик перетворюється на незворотну фінансову втрату.

Динамічні спроможності у цьому контексті розглядаються як здатність підприємства інтегрувати, розбудовувати та реконфігурувати внутрішні та зовнішні компетенції для швидкого реагування на воєнну агресію.

Сценарії не повинні бути статичними описами; вони мають містити конкретні «точки прийняття рішень» (decision points), де за настання певного тригера ОАС миттєво змінює облікову модель.

Деталізація кожного сценарію потребує розробки відповідних прогнозних форм фінансової звітності. Наприклад, у песимістичному сценарії ОАС має генерувати звіти про ліквідаційну вартість активів (Net Realizable Value), тоді як в оптимістичному – фокусуватися на розрахунку очікуваного дисконтованого доходу від майбутніх репарацій та грантової підтримки.

Класичні коефіцієнти ліквідності чи автономії часто викривлюють реальний стан справ в умовах війни. Наприклад, високий рівень запасів може свідчити не про платоспроможність, а про неможливість їх реалізації через заблоковану логістику. Тому пропонується впровадити систему індикаторів «живучості»:

коефіцієнт мобільності капіталу: відображає частку активів, які підприємство може оперативнo релокувати у безпечні регіони без втрати їхньої технологічної цінності. Важливо розрізняти фізичну мобільність (обладнання) та інтелектуальну мобільність (хмарні бази даних, патенти);

запас автономного функціонування: розраховується як час (у днях), протягом якого підприємство зможе виплачувати заробітну плату та підтримувати безпеку об'єктів при нульовій виручці. Цей показник є критичним для оцінки межі виживання бізнесу в умовах блокади;

індекс концентрації воєнного ризику: відношення вартості необоротних активів, що знаходяться у безпосередній близькості до зони бойових дій, до загальної валюти балансу. Зростання цього індексу понад 30% сигналізує про необхідність негайного формування цільових резервів під знецінення.

Крім того, доцільно запровадити показник «воєнної волатильності прибутку», який демонструє чутливість фінансового результату до змін витрат на логістику та безпеку. Це дозволяє аналізувати ефективність витрачених коштів на захист бізнесу.

Інтеграція ідей «антикрихкості» вимагає перегляду підходів до калькулювання. В умовах простоїв класичний метод Full Costing дезорієнтує менеджмент, оскільки постійні витрати на зменшений обсяг випуску штучно завищують собівартість. Рекомендується впровадження «Динамічного Direct Costing», де витрати поділяються на операційні та витрати на підтримку живучості (безпека, автономність). Це дозволяє розраховувати «чисту мобільну позицію» – обсяг вільних коштів, що залишається після покриття специфічних воєнних видатків. Якщо цей показник стає від'ємним, це є сигналом до негайної консервації активів або зміни бізнес-моделі.

Для подолання проблеми дефіциту точних даних аналітичне забезпечення має залучати методи імітаційного моделювання. Одним із найбільш перспективних є метод Монте-Карло у поєднанні з предиктивною аналітикою, що детально описано у працях Choi et al. [12] щодо управління ризиками в умовах глобальних криз. Це дає змогу побудувати імовірнісний розподіл фінансової стійкості, де результати подаються як «коридор безпеки». Це позбавляє менеджмент ілюзії «єдиної правильної цифри» і дозволяє готуватися до діапазону можливих результатів.

Додатково варто згадати застосування теорії нечіткої логіки (Fuzzy Logic) у фінансовому менеджменті, яка отримала новий поштовх у роботах Gradojevic N., Gençay R. [13]. В умовах війни, коли фактори оцінюються якісно (наприклад, «висока загроза»), нечітка логіка дозволяє перетворити ці суб'єктивні оцінки у математично обґрунтовані прогнози. Використання лінгвістичних змінних («критично низький рівень ліквідності», «помірна загроза активам») дозволяє інтегрувати професійне судження бухгалтера безпосередньо в аналітичну модель.

Завершальним етапом аналітичного циклу є формування системи «Early Warning System» (EWS). Сучасна концепція EWS, адаптована до умов воєнної турбулентності, базується на концепції «Black Swan» [14] щодо підготовки до малоімовірних, але катастрофічних подій. На відміну від класичної моделі Каплана та Нортон, ці тригери мають бути адаптовані до воєнних реалій:

- різке зниження частки передоплати від контрагентів (сигнал про втрату довіри до регіону);
- відхилення фактичної виручки від точки беззбитковості більше ніж на 15% (критичне падіння операційної ефективності);
- зростання вартості логістичного плеча понад критичну позначку рентабельності (сигнал до перегляду асортиментної політики).

Для практичної дієвості EWS необхідно змінити організаційні регламенти. Кожен рівень загрози повинен мати закріплену облікову процедуру. Наприклад, при «жовтому» рівні (зростання дебіторської заборгованості) ОАС ініціює формування резервів очікуваних збитків. При «червоному» рівні (безпосередня загроза активам) система автоматично переходить на ліквідаційний формат звітності. Це перетворює ОАС з реєстратора подій на активний інструмент захисту капіталу, забезпечуючи дотримання принципу безперервності діяльності навіть у періоди екстремальних шоків.

Важливим доповненням до EWS має стати моніторинг кадрового ризику (мобілізаційний потенціал ключових спеціалістів) та енергетичного ризику (частка витрат на автономне живлення). Якщо сумарний вплив цих тригерів перевищує допустимий ліміт, система має

ініціювати «протокол антикризового реагування», що включає консервацію окремих активів або прискорену релокацію.

Виявлення таких сигналів на ранніх стадіях дозволяє підприємству вчасно активувати плани безперервності діяльності (BCP), що є ключовим для збереження фінансової стійкості в умовах екстремальної турбулентності. Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення трансформується у повноцінну інтелектуальну систему стратегічного навігування, де облік дає базу, а предиктивна аналітика – напрям руху.

Методичний інструментарій аналізу фінансової стійкості буде неповним без оцінки «інформаційної живучості» облікової системи. В умовах війни фізичне знищення серверів або втрата доступу до первинної документації є прямою загрозою фінансовій стабільності. Тому до системи індикаторів пропонується включити «коефіцієнт хмарної автономності» – відношення обсягу критичних облікових даних, що дублюються у розподілених хмарних сховищах, до загального обсягу інформаційного масиву ОАС. Висока живучість даних забезпечує швидке відновлення звітності після релокації, що є критичним для підтвердження прав власності та обґрунтування претензій на відшкодування збитків.

Ще одним специфічним інструментом прогнозування стійкості стає аналіз «соціального капіталу» підприємства. В умовах воєнних ризиків лояльність персоналу та довіра громади виступають негрошовими активами, що здатні замінити дефіцит оборотних коштів у критичні моменти (через волонтерську допомогу, відстрочку платежів або понаднормову працю). Методика ОАС має передбачати моніторинг рівня залученості персоналу та соціальної відповідальності бізнесу (CSR) як випереджаючого індикатора відновлення. Підприємства з високим рівнем соціального капіталу демонструють вищу швидкість «самозагоєння» після шоків, що дозволяє закладати нижчі дисконтні ставки при прогнозуванні їхньої майбутньої вартості.

Нарешті, для підвищення достовірності прогнозів доцільно впровадити процедуру «перехресної верифікації» даних ОАС із незалежними супутниковими та геолокаційними сервісами. Це дозволяє в режимі реального часу підтверджувати стан виробничих потужностей на тимчасово недоступних територіях без проведення фізичної інвентаризації. Такий інструментарій перетворює бухгалтерський облік на систему об'єктивного дистанційного контролю, що є базою для визнання збитків або формування резервів у періоди, коли традиційні методи контролю є неможливими.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що модернізація методичного інструментарію в умовах воєнних ризиків полягає у переході від констатації збитків до активного управління «живучістю» підприємства. Запропоноване поєднання предиктивної аналітики,

сценарного моделювання та індикаторів інформаційно-репутаційної стійкості дозволяє сформуванню якісно нової моделі обліково-аналітичного забезпечення.

Вона базується не на статичних показниках балансу, а на динамічній здатності системи до самовідновлення та швидкої реконфігурації капіталу. Таким чином, ОАС трансформується у стратегічний «навігатор», який у режимі реального часу верифікує воєнні загрози та активує відповідні протоколи захисту активів, забезпечуючи життєздатність бізнесу навіть у точках екстремальної невизначеності.

Висновки

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволяє сформулювати низку концептуальних висновків, що мають теоретичне та практичне значення для розбудови системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах воєнної невизначеності.

Доведено, що в умовах воєнних ризиків категорія фінансової стійкості трансформується зі статичного стану рівноваги у динамічну характеристику адаптивності. Традиційні підходи, орієнтовані на підтримку оптимальної структури капіталу в стабільному середовищі, виявляються недостатніми. Обґрунтовано необхідність розгляду фінансової стійкості через призму «живучості» (viability) та антикрихкості бізнес-моделі. Встановлено, що ключовим чинником стійкості в умовах війни є не лише обсяг власних ресурсів, а швидкість їх мобілізації та здатність ОАС предиктивно ідентифікувати точки розриву безперервності діяльності.

Сформовано теоретико-методичний базис ОАС, яка в умовах воєнної невизначеності перестає бути пасивним реєстратором фактів господарського життя і стає активним елементом стратегічного управління. Визначено, що архітектура такої системи має базуватися на принципах конвергенції облікових і аналітичних даних. Першочерговим завданням ОАС визначено забезпечення інформаційної прозорості щодо реального стану активів, ступеня їх знецінення та ідентифікації прихованих воєнних ризиків, що дозволяє менеджменту приймати обґрунтовані рішення щодо релокації, консервації або модернізації потужностей.

Обґрунтовано, що бухгалтерський облік в умовах війни набуває превентивної функції. Доведено доцільність переходу від моделі «понесених збитків» до моделі «очікуваних втрат» у частині формування резервів та забезпечень. Основними інструментами підтримки фінансової стійкості визначено: активне тестування активів на знецінення (згідно з МСБО 36), що дозволяє очистити баланс від неліквідних ресурсів;

використання професійного судження при оцінці справедливої вартості в умовах відсутності активного ринку; впровадження субрахунків для обліку втрат від воєнних дій та очікуваних компенсацій, що забезпечує чітке розмежування операційних результатів від наслідків агресії.

Методично доведено, що адаптація облікової політики (зокрема перегляд методів амортизації та оцінки запасів) є критично важливою для збереження реальної вартості власного капіталу в періоди гіперінфляції та волатильності цін.

Встановлено, що традиційний метод повного поглинання витрат (Absorption Costing) в умовах низького завантаження потужностей призводить до викривлення собівартості через капіталізацію витрат на простой. Запропоновано використання методів Direct Costing та Target Costing, що дозволяє виокремити непродуктивні воєнні витрати та відносити їх безпосередньо на фінансовий результат періоду. Це забезпечує цінову конкурентоспроможність продукції та дає змогу розраховувати реальну точку беззбитковості в умовах змінного попиту.

Доведено, що в умовах воєнної ентропії єдиним надійним інструментом оцінювання майбутнього стану є багатоваріантне сценарне моделювання. Сформовано методику корпоративного стрес-тестування, яка базується на ідентифікації шоківих тригерів та оцінці їх кумулятивного впливу на грошові потоки. Запропоновано систему «індикаторів живучості» (таких як коефіцієнт мобільності капіталу та час автономного функціонування, які є більш інформативними в кризових умовах, ніж класичні показники ліквідності).

Запропоновано інтеграцію в ОАС контуру раннього попередження, який базується на моніторингу випереджальних індикаторів (leading indicators). Встановлено, що автоматизація виявлення критичних відхилень від сценарних планів дозволяє ініціювати плани безперервності діяльності (BCP) до моменту настання незворотної втрати фінансової стійкості. Це трансформує роль бухгалтера-аналітика у статус «стратегічного бізнес-партнера», здатного моделювати траєкторію відновлення бізнесу.

Результати дослідження свідчать, що формування стійкої ОАС є фундаментом для пост-воєнного відновлення. Прозорий облік втрат та обґрунтоване розкриття інформації у примітках до фінансової звітності є ключовим фактором залучення міжнародних грантів, страхових відшкодувань та прямих інвестицій. Розроблений методичний інструментарій дозволяє підприємствам не лише виживати в умовах війни, а й зберігати адаптивний потенціал для швидкої рекуперації у мирний час.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий менеджмент : підручник / [А. М. Поддєрьогін, Н. Д. Бабяк М. Д. Білик та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 2-ге вид., перероб. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.
2. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М.Д. Білик [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2009. 323 с.
3. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Куц В. І. Трансформація форм бухгалтерського обліку в умовах розвитку Digital-технологій. *Економічний простір*. 2021. № 168. С. 132–137. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-22> (дата звернення 14.02.2026).
4. Назарова І., Гуменна-Дерій М. Сутність, методика та організація виправлення помилок у звітності за національними і міжнародними стандартами. *Вісник економіки*. 2024. Вип. 4. С. 179–187. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.04.179> (дата звернення 14.02.2026).
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» : від 24 лип. 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text (дата звернення 25.02.2026).
6. Міжнародний стандарт фінансової звітності 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» : від 01 січ. 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (дата звернення 25.02.2026).
7. Міжнародний стандарт фінансової звітності 36 «Зменшення корисності активів» : від 01 січ. 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text (дата звернення 26.02.2026).
8. Міжнародний стандарт фінансової звітності 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» : від 01 січ. 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text (дата звернення 26.02.2026).
9. Lozano-Reina G., Sánchez-Marín G. Say on pay and executive compensation: A systematic review and suggestions for developing the field. *Human Resource Management Review*, 2020. № 30 (2). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.hrmmr.2019.100683> (дата звернення 01.03.2026).
10. Basel Committee on Banking Supervision. Principles for operational resilience. Bank for International Settlements. 2021. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d515.htm> (дата звернення 01.03.2026).
11. Teece D. J. Hand in glove: Open innovation and strategic management. *Schmalenbach Business Review*. 2020. № 72(4). P. 603–633. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41464-020-00094-y> (дата звернення 02.03.2026).
12. Choi T. M., Kumar S., Yue, X., Chan H. L. Disruptive technologies and operations management in the 21st century. *International Journal of Production Economics*, 2023. № 257. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S092552732300054X> (дата звернення 02.03.2026).
13. Gradojevic N., Gençay R. *Fuzzy Logic in Financial Analysis*. In: *Handbook of Financial Econometrics, Mathematics and Statistics*. Springer, New York. 2021. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-1-4939-3259-7> (дата звернення 02.03.2026).

14. Taleb N. N. Learning to love volatility. *Nature Physics*. 2020. Vol. 16. P. 622–624. URL: <https://www.nature.com/articles/s41567-020-0921-x> (дата звернення 04.03.2026).

References:

1. Poddieriohin A. M., Babiak N. D., Bilyk M. D., et al. (2017). *Finansovyi menedzhment* [Financial management] (2nd ed., rev.). KNEU. 534 p.

2. Bilyk M. D., et al. (2009). *Finansovyi analiz: navchalnyi posibnyk* [Financial analysis: Study guide]. KNEU. 323 p.

3. Kononenko L. V., Nazarova H. B., Kuts V. I. (2021). Transformatsiia form bukhholderskoho obliku v umovakh rozvytku Digital-tekhnologii [Transformation of accounting forms in the context of Digital technologies development]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, vol. 168, pp. 132–137. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-23> (accessed February 14, 2026).

4. Nazarova I., Humienna-Derii M. (2024). Sutnist, metodyka ta orhanizatsiia vypravlennia pomylok u zvitnosti za natsionalnymy i mizhnarodnymy standartamy [Essence, methodology and organization of error correction in reporting according to national and international standards]. *Visnik Ekonomiki – Herald of Economics*, vol. 4, pp. 179–187. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.04.179> (accessed February 14, 2026).

5. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 9 “Finansovi instrumenty” : vid 24 lyp. 2014 r. [International Financial Reporting Standard 9 “Financial Instruments”: from July 24, 2014]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text (accessed February 25, 2026).

6. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 37 “Zabezpechennia, umovni zoboviazannia ta umovni aktyvy” : vid 01 sich. 2012 r. [International Financial Reporting Standard 37 “Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets”: from January 01, 2012]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (accessed February 25, 2026).

7. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 36 “Zmenshennia korysnosti aktyviv” : vid 01 sich. 2012 r. [International Financial Reporting Standard 36 “Impairment of Assets”: from January 01, 2012]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_047#Text (accessed February 26, 2026).

8. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 20 “Oblik derzhavnykh hrantiv i rozkryttia informatsii pro derzhavnu dopomohu” : vid 01 sich. 2012 r. [International Financial Reporting Standard 20 “Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance”: from 01 Jan. 2012]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text (accessed February 26, 2026).

9. Lozano-Reina G., Sánchez-Marín G. (2020). Say on pay and executive compensation: A systematic review and suggestions for developing the field. *Human Resource Management Review*, vol. 30 (2). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2019.100683> (accessed March 01, 2026).

10. Basel Committee on Banking Supervision. (2021). *Principles for operational resilience*. Bank for International Settlements. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d515.htm> (accessed March 01, 2026).

11. Teece D. J. (2020). Hand in glove: Open innovation and strategic management. *Schmalenbach Business Review*, vol. 72(4), pp. 603–633. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41464-020-00094-y> (accessed March 02, 2026).
12. Choi T. M., Kumar S., Yue X., Chan H. L. (2023) Disruptive technologies and operations management in the 21st century. *International Journal of Production Economics*, vol. 257. Art. 108714. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2022.108714> (accessed March 02, 2026).
13. Gradojevic N., Gençay R. (2021). Fuzzy Logic in Financial Analysis. In C. F. Lee & J. C. Lee (Eds.), *Handbook of Financial Econometrics, Mathematics and Statistics*. Springer, New York, pp. 1345–1372. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-1-4939-3259-7> (accessed March 02, 2026).
14. Taleb N. N. (2020). Learning to love volatility. *Nature Physics*, vol. 16 (6), pp. 622–624. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41567-020-0921-x> (accessed March 04, 2026).